

ՀԱՅ ԷՋԵՐ

Հետեւեալ ոտանաւորը մեծագեղ շահեկան է, որովհետեւ կը խտացնէ տղաւորութիւնը զոր վերածնութեան վե-
նետիկը Դործեր է պարզակի, գեղջեւկ (և ձտիլաքսւն) հայ տէրաւերի մը մօքին վրայ: Բնականաբար զայն հը-
րատարակած է, բայց կը ճատելով անկից քանի մը անաթօթիած հատուածներ որոնք Ո՞. Ղազարու վանականներուն
անաստղած են թուած իրենց թերթին մէջ երեւալու համար, մէնք կը հրատարակենք ոտանաւորը ամբողջութեամբ:

Յարմարեալ պատմութիւն վանատկոյ փոքր ի շատէ ի խաչատուր երկցուէ թողպացւոյ
ըստ կարի եւ ըստ տկար մտաց, որով մականատես եղաք եւ ոչ ականջալուր լինալ գրեցի զսա, եթէ
սխորթեացի աջոյ ձերոյ, այն Տեառն չորոնքն է. եւ եթէ ոչ, ներեցէք ծառային ձերում, զի կա-
րողութիւնս իմ աշխէր: Այլ եւ շտապով գրեցի զսա ի մէջ նեղութեան ծովուն: Չնոք մեր
պակասեալ էր: Հասանելոց եմք ի Քորֆէզ, յորում զուլս եւ մասն ինչ անդամոցն ամփոփեալ
կայ սրբոյն Արիստակէսի որդւոյ մեր Լուսաւորչին ի կղզեակն որ է Քորֆէզ գրեցաւ յունիսի ժե:

Յ արեւ. Բոյց կողմ աշխարհն գեղեցկատես կղզեակ մի կայ, յայնմ ուր
Իմանալի մօտց մարդկան որ վանատիկ ասեն նմա:
Մալ եւ խաղնին հըսպ չըկայ, գեղեցկաշէն նըման չկայ:
Սարայներ եւ դարպասներ տեսնողքն ամէն ապուշ մնայ:
Երբեմն Հնդկաց թագաւորաց, (վաղ ժամնակաց խապար է սայ),
Փախստական աւնեն զմիմեանս, մին յարեւմուտս փախչի եւ գայ:
Խիստ շատ խաղնա կեցեր ի նա, լալ եւ ճոհարին թիւ չկայ:
Դայ եւ հասնի ի յայս կղզիս, եւ խորտակի նաւըն նորա,
Եւ ի ցեղից թագաւորաց մին կոյս աղջիկ տիրէ սըմա:
Նորա անուն էր վանատիկ, խիստ հանճարեղ գիտուն էր նա:
Նա ձեռն էած այս խաղինիս, տիրապետէ զինչ եւ որ կայ:
Բան Աստուծոյ կու կատարի, Հնդկաց խաղնայն Արեւմուտք գայ:
Կոյս աղջիկըս փարթամանայ, իմաստութեամբ շինէ ըզսա:
Ոչ ոք կարէ թագաւորաց ձեռն արկանել մտնել ի սայ:
Նրա փողոցներն ամենըն ծով, մտից հնար իսկի չըկայ:
Այլ եւ հրաշիւք երեւի ծովն որ յորն անգամ մի ցամաքի սա,
Հանց ցամաքի՝ դաշտեր բացւի, եւ գայ կրկին լեցուի ի նայ:
Եթէ այլոց տեղաց նաւ գայ, առաջնորդող կու պիտենայ:
Եկեղեցի մի հրաշալի անտես աշաց մարդկան է սայ:
Որ Սամարքոյ ասեն նմա, որ թագաւոր տեղաց է սայ:
Այնչափ խաղնայ գնացեր դիմօքն արծաթ ելեր է սայ:
Շրջապատին սիւն համրեցի չորս հարիւրէն էվէլ էր սայ:
Չմէջն եւ զըռորն որ թէ համրես, սարայներովն երեք հազար կայ:
Աստուած զսա հաստատ պահէ, ի կատարած հասնի շալլայ:
Այլ ի ցեղից թագաւորաց եւ ի զարմից չունին սոքայ:
Քառսուն իշխանք հնազանդ միմեանց ի վրայ գանձուց տիրեն սորայ:
Թէ մարդկորէն ոք սխալի կամ ագահի ընչից սորայ:
Անհնարին է վերածնիլ, կտրեն զգլուխն որ ճար չըկայ:

Կանոնք սրբոց կայ ի միջի եւ երգումն չստեն նոքա .
 Թիւր դատաստան իսկի չառնեն եւ կաշառ ոչ առնեն նոքա .
 Ամենեւին տուգանք չըկայ, զմարդասպանն չգանեն սոքայ .
 Ի դատրդան զինքն երկարեն մինչեւ ի մահ լինի ծառայ .
 Թէ մահացու մարդ որ լինայ խիստ հարկիւ սպանեն զնայ .
 Շատ քահանայ սուեր հազնին սեւ խաչալամն յուսին վըրայ .
 Քնան ի գաւռն զնտանին, հաղորդու արժանանայ .
 Խրատ տալով ի դուրս հանեն յուսադրելով սպանեն զնայ .
 Հինգ դատաւորք ի յայլ տեղի դատաստանի վրայ են սոքայ .
 Աստուած չայնէ որ տայ վնաս, հինգ վեց ամսով խալսում չըկայ .
 Այլ եւ եօթունք ի յայլ տեղի զերեւելն գրեն սոքա .
 Ի դափտար մտանէ հաց եւ գինին եւ կերակուր ամէնն հասպով գիր մտնայ .
 Քառասուն եւ վեց հազար զրուշ ամէն օր ի գինին կ'երթայ .
 Յիսուն 'ւերկու հազար զրուշ միակ հացին խարճ կու լինայ .
 Ձկնաժաճառն եւ մսագործն իւրեանց չափուն հըսապ չկայ .
 Տուն եւ խանութ քանի հազար Սամարքոյին անունն կայ .
 Մութավալիք եւ ճապէստան վարձուն վրայ հաստատուն կայ .
 Իսկի մարդ տուն չի կարեր գնել հարիւր բեռ մալ կու պիտենայ .
 Մեծ չթլիոնք եւ նաւի տէր հինգէն մէկր տուն կ'ունենայ .
 Այլ եւ նաւերք ի վրայ ծովուն երթեւեկեն՝ համար չըկայ .
 Ջ Սամարքոյին զմալն կրեն, գրնեն ծախեն՝ կոմրուկ չըկայ .
 Խիստ անթիւ է մալն սոցա, մաղաղանին ի լիք չուխայ .
 Յեղս ի ցեղից զուճաշներ չատ, Սամարքոյին խաղնան է նայ .
 Եթէ սոցա մինն մեռանի, մէկ քանի այլ մուլաղիմ կայ .
 Ջառաքելոց վիճակն գնեն, ում որ լինի՝ տովաթ նորա .
 Քսան ու չորս հազար զուրուշ ամէն աւուր կալուրըն դայ .
 Ջերկոտասանըն կու մսխեն, եւ երկտասանըն կ'աւելնայ .
 Հարիւրէն էւել իրիցանիք, եւ հաքեղայք թէ զինչ որ կայ,
 Ժողովուրդէն փող մի չունին, ամէն Սամարքոյին վրայ .
 Երեք հարիւր եկեղեցի, աւագագոյն անուն է սա .
 Յորժամ որ մեծ ուխտ մի լինայ, երկրպագել կուգան սըմայ .
 Մեծի յաւուրն ի յուրբաթին որպէս թաղում առնեն սոքա .
 Աշխարհս ամէն յոտն ելանէ, արք. եւ կանայք ծեր եւ տղայ .
 Գերեզմանին ոսկով ծեփած, եւ սուրբ խորհուրդն ի մէջըն կայ,
 Ի մէջ առեալ կու պատառնեն, մինչ չորս սահաթըն թըմըննայ,
 Առեալ ի յուս թափօր ժուռ գան, եւ ի թաղել տանին ըզնայ,
 Ջգառնագոյումըն տեսանես եւ զաղաղակն ի'նչպէս կ'ըլնայ .
 Ոմանք լալով զկուքծաքն բախեն, եւ բոկ ոտամբ առջեւ նորա .
 Պարոնայքն զկերպն փոխեն, ծածկեն գերեան՝ մարդ չք գիտնայ .
 Ոմանք չըլան՝ ծայրը չանկալ, դիւրեանց կռնակն բախեն նոքա .
 Մինչ որ արիւնըն կու հեղու սրունքն ի վայր ելնէ ու դայ .
 Խաչալամներ ոսկիազօծ մարգարտաշար չինեալ է նա,
 Իմաստից բանք եւ արուեստից, տեսնողն ի խելագ կու գընայ .
 Եւ թէ զմոմին ասեմ վառած՝ ամենեւին հըսապ չըկայ .
 Վաթուռն հազար զուրուշի մոմ այն գիշերին խարճ կու լինայ .
 Ծշմարիտ է զոր ես ասեմ, զի ես աչօքս տեսի ըզնայ .
 Երբոր վաղիւքն լուսացաւ, տղոց ձեռքերն ակըշնի կայ .
 Ջատակս փողոցնին քերեն, զմոմին արցունքներ են նոքա,
 Հանց ճերմկեք է փողոցնին, գիտնաս թէ ձիւն եկեր վրայ .
 Մէկ քանի մարդ ընկեր առի, գիշերով չանկխանան էլայ .

Զորոյոր ըաղաքն եւ գեղօրէքն մոմին շոշան ի ծովն ծրփայ .
Այլ եւ երէք աւուր առաջ չանկերն առէնրն կապեալ կայ
Մինչ յարուսթեան սահաթն գայ , թօփեր քաշեն չանկըն թնտայ ,
Մեծ դղրդումըն կու լինայ , թօփին ձայնէն երկիր դողայ .
Զանգակին ձայնն հանց կու հնչէ , որ մինչ յանդունդս հասանէ նա .

Այլ եւ հնարիւք տեղ մ' է շինած՝ սահաթխանա կ'ասեն նրա .
Բազում չարխեր եւ չըւաններ , մեծ սիւն մի մէջըն կ'ոլրւայ .
Սեանն ի գլուխն զկենդանախերդքն , առէն սահաթի նըլաններ կայ .
Կամաց կամաց ոլոր առնուն եւ գայ հասնի նշանին վերայ :
Երկու Արաղ այլ պատրաստ կայ , երկուքին ձեռքն այլ չաքուն կայ ,
Երբոր նշանըն գայ հասնի , հանց կու զարնեն՝ երկիր թնտայ .
Այլ եւ զլուսինն է նկարած , իբրեւ գնտակ բոլոր է նայ .
Յորժամ լուսինըն լըրանայ , ինք հետ լուսինն բոլորանայ .
Յորժամ ի փուլն ըսկըսանի , կամաց կամաց նըւատանայ :
Այսպէս չարխեր եւ արուեստներ , որ մարդոց խելք չը մնայ ի վրայ :
Բան մի եւ այս չարխիս վըրայ զարմանալի է դոր տեսայ .
ԶԱւտաւածածինն է նկարած՝ Գրիստոս իւր բազկին վըրայ ,
Եւ զթագաւորքն որ ի Հնդկաց ի ծնունդն եկին բերին ընծայ .
Այսպէս է չարիս մի հնարիւք , թէ որպէ՛ս է՝ մտիկ արա .
Ինքն ընդ ինքեանք դուռ մի բացուի եւ թագաւորն ի դուրս կուգայ ,
Զթագն ի գլխուն ի վայր առնու , երկրպագէ , անցնի գընայ ,
Միայն դուռ մի այլ բացվի , ողջունելով մտնու ի նա ,
Այս թագաւորք հետ ի հետաց ողջունեն զկոյսն 'ւ անցնի գնայ .
Դուշակունն մեծ աստեղն գլխուն վերեւ հաստատուն կայ .
Յորժամ որ այն դուռն բացուի , վրայ կուսին կու խաղայ նայ :

Դարձեալ յաւուրս Պեսապոստին մեծ ուխտ մ'արին որ ես տեսայ .
Անդին ա'րունք գունս ի գունաց գըրին սուրբ սեղանին վըրայ ,
Վաղ ժամն սկի թաղաւորաց թագ եւ գօտիք ի դուրս կուգայ ,
Ոսկիապատ աւետարանք ամէն զերթ լուսին լուս կուտայ :
Մարգաշափ ոսկի խաչեր եւ բուրվաններ՝ թիւ չի կալնայ .
Խորհրդանոց եւ սուրբ ըսկիւնք , խտտի աչքն հայողին ի նա .
Քարկանտաներ երկու եղջուրք , ասեն թէ գին չհասնի նորայ ,
Յիս ի մօտ փող մի չաժենայ , ձրի որ տան չպիտենայ :
Զարծաթն անարգ հաշուեն նորա , ի լուր օրերն պէտ կուգայ .
Կանթեղք հազար երկու հարիւր որ ամէն մէկ լիւր մի կուգայ .
Սուրբ սեղանին վրայ չըջապատ ոսկիաշօծ տախտակներ կայ ,
Ի ներքոյ եւ արտաքոյ ոսկով զործած դումաշներ կայ :
Այլասեղից վաճառականք ի տեսութիւն մտնեն ըզնա ,
Սորա զգլուխին չարժեն , չատ ոք գաւանդն կու մոռնայ :
Եւ յեա ննջման Աստուածածնին . աւետարանիչ Ղուկաս կայ ,
Նկարեաց զպատկերըն Տիրամօրն , խիստ գեղեցիկ օրինեց զնայ .
Զնա ամփոփեալ ունին սորա , ըստ արժանեաց պատուեն զնա ,
Ոսկիապատ են զարդարեր եւ գընաբեր ակունքն ի նմա :
Զկեղեցւոյն մէյտան մի կայ , որ փառաց ասեն նրմա ,
Քան զնետաձիգ մ'այլ աւելի , ռամիկքն ամէն ժողվին ի նա ,
Երկու հարիւր փաստաւ չուխայ չատըր բըռնեն ճըմբուն վըրայ ,
Բազում ծայիւք կու տարածեն այն օրըն՝ մեծ տօնին նման :
Բիւրր բիւրոց հազարք հազարաց կու սպասեն տեսոյ նորա .

Մինչ պատարալն կատարի, ազատի դուրս հանեն ըզնա,
 Ընկաւ ունենի 'ւ իրիցանիք ամենեքեան սպասեն նրմա,
 Ամենեքեան մոմով խնկով երկրպագել կուգան նրմա.
 Երգեհոնին կու հնչէ որ հրեշտակաց բարբառ է նայ,
 Եկեղեցին կու զըզըրդի, եւ ամենայն անձն դողայ:

Չորս քահանայքն ի յուան առնուն եւ պատրիարքն առջեւ նորա.
 Ոսկով տուխուխ վըրան բրնձեւ եւ զարգարանք խիստ շատ ի նա:
 Մեծ դուճն եւ իւր քառասուն պարսն զընան դաս դաս առջեւ նորա,
 Գլուխ ի բաց ծընրադրելով ազաղակեն ի դէմ նորա,
 Վահանայք դունս ի դունաց ձայնս արծալիսլ երգեն նրմա,
 Թափօր ժուռ գան յեկեղեցին եւ ամփոփեալ պահեն ըզնա:

Յեւ Համբարձման տասնուհինգ օր աշխարհածողով կու լինայ,
 Ամէն տեղաց մարդ կու մողլի, առ եւ վաճառ խիստ կու լինայ,
 Եւր խանութներ հանց կու շինեն որ փխցա տեղ չը մնայ.
 Ոսկի 'ւ արծաթ զինչ որ ունին՝ ամէնն այսօր ի դուրս կու գայ.
 Ոսկի սահլեր ու շամօաններ քան զգալաճու խանութ շատ կայ.
 Հնարիւք շինած մեծ սահաթներ եւ պատկ ըքներ՝ տալին խաղայ:
 Հիանալի բան շատ տեսայ. ըզնա գողիլ յեզուի չի գայ.
 Ալմուռ, եաղուի եւ կարկեհան մատնու աղունք որ լոյս կու տայ:
 Ըզմաճանին քօքն ես տեսայ, որպէս զրոյս կու բուսնի նա.
 Ժիժմանց կեճեալն եռան մէկտեղ եւ ի միջի բուսեալ է նա:
 Հիանալի այս է, եղբարք. խաչ է բուսեալ Վերիառոսի նա,
 Յար եւ նման է նա բուսած, մինչ բիւնաց տեղիքն կայ,
 Նման ժիժմանց սողնոց շատ կայ, բայց հիացումն խաչին նրմա.
 Աղիւսաչափ մի մեծ է նա, մէջ շիշային առեալ են զնա,
 Եւ ի յատեան զինք կու գնեն, տեսողքն փառք կու տան նրմա,
 Ըստեղծողին տացուք ըզփառս, երկրպագեմք խաչին նորա:

Հազար 'ւ երկու հարիւր տարի, որ Վանաւորքս շինեալ կայ,
 Չարկամաց ձեռք խկի շանկեր եւ ոչ կրակ հրդեհեր զնա.
 Ձինչ որ ունի վաղուց հեռէ եւ ի պապանց մնացեալ կայ,
 Ամեն տարի կու աւելու, եւ մէկ փող մի պակսել չէ նա:
 Ձերկրին հողն հըլուն շինեն, մարգարտապէս ծախեն զնա.
 Ձթուրքաց երկրի մարդըն խաբեն, մէկ մ'ալ որ ես խիստ խաբեցայ:
 Ի պարոնաց խիստ հասախ է, մարդ զգրամն դուրս չի հանէ.
 Քամիսա չուխա խուրտափաթի տակմայ զըրամ սոցա չօգտէ.
 Տասնուհինգ տեղ պաղար կանգնեն որ խանութնուն տոնանմայ է:
 Կանայք ամէն ժուռ կուգան ազգի ազգի կերպ՝ ամօթ չէ,
 Գլուխն ի բաց մեծախաչնք շար մի ի գլուխն ծածկեր է.
 Շարին ճոթըն քովի գետին, գլուխն ի բաց զմէջքն ծածկէ:

Այս հերիք է զոր գովեցի. պահ մի պամպաս առնեմ ըզնայ.
 Մարգարիտէ մաւթուլ ունին քան զծիժոան հաւկիթ մեծ կայ.
 Փայտէ բափուճ մի հաղեր է երկու թղէն աւելի կայ.
 Երկու խզմաթքեար առջեւն ունի, ձեռվին ձրգեր ուսին վըրայ.
 Քան զամէն մարդ բարձր երեւի, որ ամէն մարդ զինքըն տեսնայ.
 Կամկար կամկար քայլափոխէ, մէկն այլ երեսըն հով կու տայ.
 Ըղտոյ երամ կու նըմանին եւ լրբարար ի ժուռ կու գան:

Ոմանց էրիկըն յանթն է մտեր, զրուց տալէն ի ժուռ կուգան, իւրենն պարծանք ունին որ զեղեցիկ կին ունենայ. Ոմանք սիրողն ձեռքն է բռնել ամենեցուն յայտնի կ'երթայ. իւրեանց խիստ պարծանք հաշուեն որ սիրողին հետ ժուռ կուգայ. Չաչքն լարէ կանկն լոէ իսկ մարդուէ չամաչէ նայ. Ճահիլ տղայ մի թէ բան մ'ասէ՝ կու ծիծաղի 'ւ անցնի գնայ. Քսան հազար բող կայ զոտով, բներն ամեն սուգատ կ'ընայ. Չամէնն ի կարգալ կուտան թէ՛ աղջիկ եւ թէ՛ տղայ. Եկեղեցին համարձակ է, իսկի մարդ բան չասէ նմա. Բայց սրբութիւնն արգիլեն մինչ որ յետին ի զեղջ կուգայ. Մինն զղջացել ապաշխարէր, եկեղեցի չինեալ էր նայ. Յիսուս հազար վախճէ արեւ հաբեղանուն որ օլուֆայ տայ. Ոչ ի շնէն կու գարչին եւ ոչ բողին խրատ կուտան. Կաշառ բերեն յեկեղեցին չխօսելու ասէթ չկայ. Գառի նման զինքըն գգւեն, պաշնեն զբերանն՝ խոտել չկայ. Տեսայ որ կին մի ծիծ կուտար որպէս որդեակ գգէր գնա. Յորժամ որ կերակուր նստին՝ թէ՛ աշխարհական թէ՛ արեղայ, Չձեռաց պատուըն շանըն տայ, եւ կու նստի ծնկան վըրայ, Ըղկերակրին աւելորդըն ամնովն առջեւ դընէ նորա. Հանցեղ մաքրէ թամիզընէ լուանալու մուսնաթ չըկայ. Տիրոջըն հետ չարշուն կ'երթայ, զինչ որ զընէ տուն տանի գնա. Ոչ ոք բան մի խըլել կարէ, զգլուխն տայ փող մի չըտայ. Չմիսն խածեր 'ւ ի տուն տանի, չորս հինգ հօգղայ աւելի կայ. Չգլուխն ի վերայ բարձր է բռներ, չողիքն վազէ մըսին վերայ, Չմիսն ի կըզակըն անցուցեր՝ զագին թօթվէ անցնի զընայ, Իւր խաթունին ոայալն է շունն, տէրն այլ սիրեց ասին ըզնայ. Կոյր մի զանձիր վիզն է գըրեր՝ ծայրն է բռներ 'ւ ի հետ կ'երթայ. Չնա մուրալով ի ժուռ կ'ածէ, որպէս զմարդ դրամն առնու նա, Երկու շուն այլ սայլ մեծ լըծեր, անդամալուծ մի վըրան կայ. Շունն ի առջեւն իբրեւ ըզմարդ գեղէ ի գեղ ի ժուռ կուգայ.

Դարձեալ պատմեմ, ըղկերակուրն ամենեւին խտրել չըկայ. Ճանճ ու մըջիմըն կու խալսի՝ իրեն ակուն որ չը դիպնայ. Թէ այլ ինչ ծովէն ի դուրս ժիժմունք ելնէ՝ կ'ուտեն ըզնա. Չխճուկ գորտերըն կեճեպին, ճերմկընեն՝ մարդամահ գայ. Ըղկիւն իւր ձագերովն չթլիոնքըն գընեն ըզնա. Աղքատք հային եւ թասային թէ սալաթան ողջ թող կենայ. Ազգի ազգի սողուն թռչուն, ծով ու ցամաք զինչ եւ որ կայ, Չքարթանքալան եւ զչաքուրկան ուտողին անուշ թող լինայ. Չթռչունքն ամէն կու բռներ, խեղճ ձագերով ծիծըռան գայ, Չըւան շարեն ու կու ծախեն. մարդու աղիք չի գիմանայ. Չղարա զուգղունն եւ ախպապան, գայլ եւ չախալ, զինչ եւ որ կայ. Ըզսուրբն անսուրբ որ մեղ յայտնեաց՝ նոյն գրոյն մտիկ չանեն սոքա. Ըղբրացնին կատուն գողնան, զըկեն այլ տեղ որ չիմանայ. Եւ մէկ քանի աւուր ետեւ կու բերեն ու կ'ուտեն ըզնա. Ի յաղօթելըն Պետրոսի ժիժմանց զենմունք յայտնեցաւ նմա. Նըման սոքա համարձակին, եւ անխըտիւր ուտեն ըզնա. Չարդար գառին միսըն չուտեն, եւ խիստ աժան ծախեն ըզնա. Չմէկ ուլն սան ի մէկ ոսկի, զեղ եւ կամակ ասեն նըմա.

Դարձեալ, եղբայրք, մտիկ արէք զփնթութիւն անեմ սոցա .
 Շուով զերեսն կու լւան թէ գեղեցիկ փափուկ լինայ,
 Զաղէկ լաթերն չուով լվան թէ գեղեցիկ ճերմակ կ'ըլնայ .
 Յետոյ վարդէջրեն որ այլ չոին հոտըն չըգայ .
 Տեսայ այսպիսի մեծ քաղաք որ ամէնին խելք մի չիկայ .
 Անոր կօրայ դուռն չեն փակեր եւ կու նստին սրայ սրայ .
 Մէկ քանի ալ նսպաթ պահեն կ'առնեն միմեանց հետ խօրաթայ .
 Յանկարծակի փութ արձակեն ասեն «պոմբոֆրացայ» .
 Հաղարք հաղարաց կանդներ են եւ մեծ տիվան կ'անեն սոքայ .
 Զփէչն բանան կանգնուկ չոեն , իսկի ամօթ չասեն սոքայ .
 Զվայելչութիւն աղէկ ունին , բայց այս քանի բանս անարգ է .
 Տուն եւ դարպաս խիստ գեղեցիկ հանց որ թագւորաց վայելնայ .
 Պեղեցկազարդ թավլան նստին , ոսկով շորով ծածկեալ են զնա .
 Սահլեր դըղալ արծաթ 'ւ ոսկի եւ ամենայն բանքն այսպէս կայ .
 Տուն եւ խանութ մալով ի լի , պակասութիւն քաշեր չէ նա .
 Հարիւր տարոյ անցեալ մարդիկ , հանց գիտենաս կտրիճ է նա .
 Հաց եւ գինի չափով ուտեն , քնին ըզսահալին չանցնեն նոքա .
 Հանցեղ զմարմինն դարմանեն , զաշքն ի կօղիկէն չգատեն նոքա .
 Ամենեւին ջուր չխմեն , ով որ խմէ՝ ծիծղան նմա .
 Մեզ անասուն անբան ասեն՝ թէ իւրեանց պահն չ իտեն սոքա .
 « Թղ եւ պաղչա տեւ չունին , եւ զոր ունին տան մէջն է նա .
 Հանց գեղեցիկ են՝ զարգարեր , նրման դրախտին ծաղկեր է նա ,
 Զթռչունն ամէն խաֆաս դընեն , մինչեւ զծղրիթն եւ ըզծիծին ,
 Թէ գիշերն չէնլիկ կ'ենեն , ուրախ առնեն զՎանատիկցին .
 Մէջ քաղաքին կովկրիթ չունին , եւ զոր ունին գեղօրէքն է .
 Գրաստոյ զերեսն չեն սեանար , տեսնողացն մեծ զարմանք է .
 Նեղուց քաղաք եւ մարդըն չատ , տունն ի վերայ տան չինեալ է .
 Հինգ վեց դաթ տուն չիներ , ներքինն զվերինն չըգիտէ .
 Տասըն հազար կարմունջ ունի , քաղաքին մէջն երթեակէ .
 Լանուց մէկ տեղ մի հէչ չիկայ , ներքեւն խանութ վըրան տուն է .
 Մովէն բացուած ցածուն տեղուանք քարով խիճով բարձրացընեն ,
 Ք ան երսուն տարի դատին՝ հազիւ տեղ մի ցամքըցընեն .
 Սամարքոյին մալն չատ է , անով սարայներ կու չինեն .
 Կամ կու ծախեն , կամ վարձոյ տան , հրապով զդրամն աւելցընեն .
 Մէկ քանի մեծ տօլապ չինած՝ ծովուն զատակըն կու քերեն ,
 Տանին ի յայն տեղին լընուն՝ որտեղ որ սարայ կու չինեն .

Բան մ'այլ տեղեւ տի գրէի , մոռացութեամբ խելաց չասի .
 Բարկենին քառնաւալ առնն , մեծ եւ փոքր կու խենդենայ .
 Յորժամ որ ծնունդըն անցանի , բարեկենդանն ըսկըսանի .
 Մեծ եւ փոքր սուրճ զընեն , բազում կերպիւ առասպել .
 Այն մեծ չըթլիոնաց կանայքն ազգի ազգի սուրաթ հազնի .
 Ազգի ազգի կերպ կու մտնան , կուգան ի ժուռ մէջ փողոցին .
 Հետ սիրողացն կատակ առնեն , մարդ բան չասէ , տաստուր ունին ,
 Զինչ մեծամեծք կան եւ իշխանք սիրողին համար կու խենդին .
 Թէ պարոնայք ամօթ կրեն նոքա գիշերն յառասպելին .
 Մինչ տղայոց սուրաթ դնեն գրկով ժուռ ածեն զնոսա .
 Ի փրացայն տեղ չի մնայ սուրաթպազնուն հօքքապազնուն .
 Այնչափ մարդիկ կուգան կուտլին , տեղ չի մնայ քայլափոխի .

կեց կու կարծես զայս բանս վաղուց ի կոսողսն ժամանակի,
 ի կոսողսն ժամանակի զարձեալ են, զեռ եւրս հոտ կայ ի միջի:
 Եղ կու բերեն ի ժուռ կ'աճեն եւ կու հաւքեն,
 Մեծ մեծ շընէր ի վրայ անեն եւ բզկտել տան զնոսա:

Այս հերթէ զոր գրեցի. աճըղեցայ ձեզ ինչ զաղտնի.
 Ծովուս թասան զիս է աւեր. աճենեւին աչք չերեւի,
 ի բազում լիժանլիւն: եւ ի քսմոս որ շատ լինի.
 Ձի ժաժցըներ տակմա քամի, յայս մեր այն է Բորֆէլ հասնի:
 Յորժամ զրաներս գրեցի եւ առ ընկերս չխօսէի.
 Ծիծաղէի ես յիմ վերայ թէ վանատիկ աչքդ երեւի.
 Արի՛ զընա՛ ըմպանիա որ գեղորայքն է իբրեւ զվանատիկ.
 Անապաւլի Ալիկուռնա Ֆլաւրէնցա կոսնտայի,
 Միւռնայ եւ Փալերմէ, Մառչիլիայ Ծոանսայէս ի ձինիլիլ.
 Մարձանին տեղն է գեղն է նման վանատիկայ.
 Յիցիլիա եւ Ալուամն, Ասնթա Մարիա. Իզմի, Փարէզ, Ապանիայ,
 Փառք չինողին յորինողին, պակաս չ'աներ նաֆաղանին.
 Ամենեքեան բարով վայլեն օրհնեն զտուողն պօղեւաց,
 Փառք Աստուծոյ յամենայն ժամ:

Վեհեակի վանք
 Ոսկեփորիկ լիթ. 477 դե.
 Տաղարան 234 թ. Բ.

ԹՈՒԹԱՅԵԱՆԻ ԽՆԴՐՈՅՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՅ ԸՆԳՀԱՆՈՒՐ ՀՈՎԻԻՐ

Պ. Թումանյան, ինչպէս ծանուցած էինք » Անտահիտ » ի նախորդ թիւերէն մէկուն մէջ, ֆրանսական դատարանին զիմած էր, վերստանալու համար որբերը. գատարանը որոշած էր որ այդ խնդրոյն վրայ վճիռ մը տալէ առաջ, Հայոց կաթողիկոսին կարծիքը պէտք էր իմանալ. կաթողիկոսը հետազոտած է թէ իր կողմէ պ. Թումանյանը որբանոցը զբոսկում որբերը վաճառողուն քահանային խնամքին պէտք է յանձնուին: Արդէն պ. Էդմոնական տրամադիր էր իր խնամոց ապկ պահել այդ տասնեւութ տղոցմէն միայն անոնք որ իրապէս որբ են, — այսինքն ինը միայն. միւսները իրենց ծնողքին կողմէ յատկապէս զրկուած են եղեր պ. Թումանյանին ձեռքով «կրթուելու», — իսկ զմիամիտ ծնողքներու փրանսական դատարանը վճռեց որ բոլոր որբերը վաճառողուն քահանային խնամքին յանձնուին, իսկ ոչ որբերը դարձուն պ. Թումանյանին, — ինչ որ պ. Էդմոնականին ալ որոշումն էր: Պ. Թումանյան պիտի շարու-

նակէ անշուշտ « որբանոց » անաւանել իր հաստատութիւնը ուր ծնողք ունեցող տղաքներ միայն կան, եւ այդ ծնողք ունեցող տղաքները անշուշտ նորէն Հայաստանցի գեղջուկի հազուատով պիտի ներկայացնէ անգլիական ամբօխներուն, պիտի պատմէ թէ ինչպէս ատենց ծնողքը ջարդուեցան, եւ զուգարներ պիտի հանդանակէ: Այդ իր դործն է: Մենք այլ եւս բան մը չունինք բսելու: Մենք մեր պարտքը կատարեցինք, կաթողիկոսն ու ֆրանսական դատարանը վճռեցին թէ Թումանյանին պէտք է յանձնուի « որբեր », ուրիմի հաստատեցին մեր քննադատութեանց ճշմարտութիւնը: Դաւով այն տղոց զոր իրենց ծնողքները կը յամատին յանձնուի պ. Թումանյանին, անոնց մասին ոչինչ կրնանք ընել. իրենց ծնողքին գիտնալիք բանն է:

Ամենէն տարօրինակը, սակայն, այս խնդրոյն մէջ՝ Եւրոպայի Հայոց ընդհանուր հովիւ Իւթիւճեան եպիսկոպոսին վարմունքն է: Կ'ի-